

Muzeul de Istorie Sibiu
The History Museum in Sibiu

Transilvania (sec. XIII-XVII). Studii istorice

Transilvania (13th - 17th century). History Studies

The book includes studies of history about the routs in Transylvania of the Hungarian kings, about the nobleman Nicolas of Ocna-Sibiului and the relation with his nephew, about the new interpretation of a document from 1352, about the election of the Transylvanian bishop, about the monastic orders in Transylvania (Holly Spirit Order), the political relations between Transylvania and Walachia in 1507, about the history of the church Calvaria in Cluj-Napoca and the Jesuit Academy, and a final study about the socio-economic realities in Maramures in the 17-th century.

Keywords: history, king, document, order, bishop

Institution's address: str. Mitropoliei nr. 2, Sibiu, tel.: +40-(269)218.143

Personal e-mail: p_besliu@yahoo.com

Transilvania (sec. XIII-XVII). Studii istorice, Editura Academiei Române, 2005, 358 pagini, fără ilustrație.

Volumul are ca autori pe Susana Andea, Livia Ardelean, Adinel Dincă, Lidia Gross, Daniela Mitea, Aurel Răduțiu, Vasile Rus și este coordonat de Susana Andea.

Volumul cuprinde studii de istorie ale specialiștilor de la Institutul de Istorie George Barițiu din Cluj Napoca. Ele sunt inegale ca număr de pagini, se ocupă de segmente cronologice diferite ale evului mediu și, firesc, de regiuni deosebite ale Ardealului. Efortul colectivului de cercetători clujeni de a publica al șaselea volum din seria „Biblioteca Institutului de Istorie” este remarcabil. Rezultatele sunt așisderea, o măsură fiind gradul de interes și noutatea studiilor. La nivelul unei instituții de cercetare cu tradiția celei din Cluj-Napoca nu se pune în discuție probitatea profesională.

Pe foaia de titlu atrag atenția ezitări datorate, posibil, și unei tehnoredactări pripite: *secolele* fiind scris fie întreg, fie prescurtat. Titlul nefiind prea lung, forma întreagă este recomandabilă.

O bună parte din spațiul tipografic este ocupat de rezultatele cercetării Susanei Andea. În introducerea la cele două studii despre „itinerariile” (mai bine zis „popasurile” regelui Ungariei și voievodului în

Transilvania, comitatele vestice și nordice se justifică utilitatea demersului și actualitatea proiectului. Tabelul cu locurile de popas ale regelui și voievodului este de folos în analizele de istorie politică. Popasul repetat al regelui în zona sudică a Transilvaniei în 1395 este legat, după cum spune și autoarea, de alianța cu Mircea cel Bătrân. La 15 ani după construirea castrului de la Tâlmăciu (Landskrone), blocarea Defileului Oltului putea fi întregită de construirea altor fortificații în zonă. Mai târziu, relativ dese vizite ale lui Sigismund de Luxemburg sunt cauzate de intensificarea presiunii otomane. Pentru unii cercetători ar fi util un tabel cu locurile de unde au fost emise actele vicevoievozilor.

Studiul Lidiei Gross despre Nicolae de Ocna Sibiului, ridicat la rang nobiliar dintr-o familie de greavi (comiți) sași, pune într-o nouă lumină pe Affra de Ocna Sibiului, soția magistrului Thomas Alemnberger, primar al Sibiului într-o perioadă îndelungată (1471-1490) și în două rânduri comite. Istoriografia săsească a acreditat ipoteza că Affra era fiica vicevoievodului Nicolae și nu a nepotului său, cum afirmă cercetătoarea clujeană. În măsura în care acceptăm noua propunere este necesar să reconsiderăm proprietarii Casei Altemberger - Affra, clădire devenită după 1540 sediu al Primăriei Sibiului. Nicolae senior a avut o casă în Sibiu, iar apariția blazonului familiei pe casa Altemberg-Affra după

moartea sa în 1467 sugerează, cel puțin în parte, cum s-a finalizat disputa pentru moștenirea greavelor din Ocna Sibiului. În orice caz, Affra a fost pomenită în Registrul de socoteli al Sibiului și după moartea în 1491 a lui Thomas.

Celălalt studiu al Lidiei Gross este dedicat unui subiect tratat pentru prima dată în istoriografia modernă din România: ordinul și confreria Sfântului Spirit. Este o temă de interes permanent, ultimele contribuții importante fiind culegerea de studii bilingve coordonată de Gisela Drossbach: *Hospitaler in Mittelalter und Fruber Neuzeit. Frankreich, Deutschland und Italien. Eine vergleichende Geschichte. Hopitiaux au Moyen age et au Temps modernes. France, Allemagne et Italie. Une histoire compare*, München, 2007 și cartea apărută în țară: Rusz-Fogarasi Eniko, *Erdely Ispotalytorteneti tanulmányok*, Koloszvar, 2008. Prin contribuția Lidiei Gross și a altor autori comunicarea cu istoriografia europeană este realizabilă. Aș dori să adaug doar observația că așezarea spitalului medieval (autoarea folosește denumirea de *hospital*, preluată apoi și de alți autori fără a indica sursa) la marginea orașului, în afara zidurilor dar lângă porțile orașului are și o rațiune economică, spitalul trand din donațiile călătorilor care puteau primi adăpost pentru scurt timp. Mai apoi, internații cerșeau la porțile orașului. Relația strânsă cu comunitatea creștină a orașului, aspect subliniat de autoare, este reliefată la Sibiu de așezarea spitalului în vecinătatea bisericii parohiale.

Un subiect inedit și dintr-o arie tematică asemănătoare, cea spiritual - religioasă este cel despre alegerea episcopului Transilvaniei. Studiul cu titlul ales cu grijă (*Aprecieri preliminare privind alegerea episcopului Transilvaniei în secolele XIII-XIV*), caracterizat prin concentrarea informațiilor (marea majoritate având trimitere în subsol la surse serioase) este datorat lui Adinel Dincă.

O temă de istorie a sudului Transilvaniei, zonă de sinteze culturale și relații politice extrem de interesantă, este cea a Danielei Mitea, doctorand la Facultatea de Istorie din Cluj-Napoca, *Relațiile Transilvaniei cu Țara Românească, reflectate în „Socotelile” Sibiului (anul 1507 și începutul lui 1508)*. Studiului i se poate reproșa, eventual, lipsa precizării „politice” din titlu, referitor la relațiile transilvano - muntene. Extinderea sferei relațiilor cu segmentul economic era, de asemenea, lăudabilă. Oricum, Registrul de socoteli al Sibiului (*Rechnungen aus dem Archiv der Stadt Hermannstadt und der Sachsischen Nation*, în *Quellen zur Geschichte Siebenbürgens aus Sachsischen Archiven*, I, Hermannstadt, 1880) este un izvor accesibil și inepuizabil pentru studii istorice documentate, cum este cel de față.

Biserica romano-catolică Calvaria din Cluj-

Napoca beneficiază de restituirea istorică a cercetătorului Vasile Rus, care folosește izvoare de arhivă, inscripții și chiar informații arheologice. Laudabil este apelul la rezultatele cercetării arheologice de la Cluj - Mănăstur. Arheologia are doar aspect ilustrativ, util perceperii ansamblului reconstituirii istorice. Folosirea unor expresii inadecvate - *epoca de locuire* pentru *nivele de locuire* sau *locuințe îngropate* pentru *locuințe cu podeaua adâncită* sunt scăpări minore într-o analiză laborioasă, temeinică, ce folosește surse variate. Fraza fluentă și înlănțuirea logică de evenimente ce au ca punct de plecare anul înscris pe inscripție -1581- ne pun la îndemână o lectură solidă științific și agreabilă.

Aurel Răduțiu, cunoscut mai ales pentru contribuția la editarea documentelor medievale, este prezent în volum cu un text critic *addenda et corrigenda* la documentul 89 din volumul X al seriei de *Documenta Romaniae Historica, C, Transilvania*. Autorul motivează critica documentului, găsește (justifică) cauzele inadvertențelor și completează informația istorică despre nobilii din Ilia (Hunedoara).

Livia Ardelean, arhivist la Arhivele Naționale, Direcția Județeană Cluj-Napoca, publică *Contribuții la studiul evoluției economico-sociale în Maramureș în secolul al XVII-lea*. Autoarea abordează o perioadă „mai puțin cunoscută în cazul Maramureșului istoric”, subiectul fiind considerat „o piatră de încercare pentru istoria locală a acestei părți” (pagina 315). Scopul demersului istoric „o abordare exhaustivă a evoluției societății, a relațiilor economice, ca bază a evoluției umane” este temerar, dar meritele sunt consistente. Limitat la târgurile Teceu, Câmpulung, Visk, Hust, la domeniile Bocicoi și Rona obiectivul se delimitează geografic. Analiza este și ea circumscrisă structurii proprietatilor și a societății maramureșene, interesante prin particularități („tendințe proprii, specifice” pagina 324).

La sfârsit aș dori din nou să atrag atenția asupra procesului de tehnoredactare, util pentru grăbirea tipăririi, dar periculos dacă nu se lasă timp revizuirii. Fără a le vâna, apar astfel greșeli la o simplă și fugară lectură: vezi de exemplu: *Gh. I. Bianu*, în loc de *Brătianu* (pagina 8). Este firesc să uniformizam aparatul critic, ca să nu apară în aceeași notă doar inițiala prenumelui și apoi prenumele întreg al altui autor (pagina 8). Nu este recomandată folosirea unui „text dactilografiat” (pagina 164) pentru că până la tipărire pot interveni schimbări.

Peste toate acestea, în spiritul colegial care trebuie să ne anime și al respectului față de munca onestă, apreciez studiile istorice în care am găsit modele de autodepășire și informații utile.